

A régi Szeged.

— Milyen volt a viszony a város hatósága, polgársága és a pénzügyigazgatóság között. —

I.

Régi poros iratok kerültek a kezembe. Ezeket nézegetve sok olyan — különösen Szeged város közönségét érintő — történelmi adatot találtam, melyek érdemesek arra, hogy azokat ennek a lapnak olvasóival megismertessem.

A tárgy pénzügyi téren mozog. Körülbelül abban az időben, amikor a magyar ember a fináncot megismerte, vagyis az osztrák uralom alatt. Tudnunk kell ugyanis, hogy a pénzügyőrséget, több, hasonló jókkal egyetemben 1850-ben Ausztriából plántáltak át hazánkba.

Az osztrák uralom alatt Szegeden előbb cs. kir. kerületi pénzügyigazgatóság, később pedig cs. kir. pénzügyi felügyelőség működött. A pénzügyi alkalmazottak, az úgynevezett „finánc beamterek” tulajdonképpen az osztrák örökös tartományokból telepedett ide. Voltak ezek közt a jó urak közt nemesak németek, hanem lengyelek, csehek, morvák, itáliaiok és ki tudná megmondani, miféle nációk. Nem eszka tehát, hogy ez a polgárok zsebeiben kotorászó idegen hivatalnoksereg meggyűlöltette mindazt, ami munkakörébe tartozott.

A magyar felelős minisztérium 1867. február 20-án neveztetett ki. Lónyay Menyhért pénzügyminiszter osztrák kollégájától március 10-én vette át a pénzügyi tárcát. Ezen a napon kezdte meg működését a Szegeden felállított magyar kir. pénzügyi felügyelőség is, melynek főnöke Lang Ignác pénzügyi tanácsos volt.

A hivatalos nyelv ebben az időben még német volt és csak 1867. november 28-án, tehát ötven év előtt rendelte el a pénzügyminiszter, hogy: „1868. január 1-től kezdve a hivatalos levelezések kizárólag magyar nyelven folytatandók, — a felek által beadott kérvényekre azonban azon a nyelven adandók ki a határozatok, amelyen a kérvény szerkesztve van”.

Nemesak az osztrák uralom alatt, hanem annak megszüntével a magyar alkotmány visszaállítását utáni időkben is sokszor meggyűlt a városi hatóságnak a pénzügyi igazgatási hatósággal a baja. A városi tanács sehogy sem tudott bele illeszkedni az akkori törvényes állapotba. Nem tudta megérteni azt, hogy véle a pénzügyminiszter is rendelkezhetik, vagy pláne egy idegen elemekből összeszedett „jött-ment” beamter sereg a város ügyeibe bele avatkozhat. A városi hatóság urnak tartotta magát a saját portáján.

A szegedi magyar abban az időben is szeretle a dohányt. Az állami gyárakból árusított trafik-dohány iránt azonban roppant ellenszenvvel viseltetett. Inkább szívta a legrosszabb szüzdohányt, ami a nyelvéről a bőrt is leette, mintsem trafikra vetemedjék. A hamisítatlan szüzdohánynak tehát nagy keletje volt s az ezzel való kereskedés bő jövedelmet hajtott. Szeged város piacán a dohányt kicsinyben és nagyban vigan árulták. Árulták mindaddig, míg ezt Lónyay Menyhért akkori pénzügyminiszternek be nem sugták; mert ne gondolja senki, hogy abban az időben nem volt spicli. Dehogy nem volt, hiszen

a bírság nagy részét ezeknek juttatta az állam; — jó pénzért pedig akadt Szegeden is ember, ki még az atyafiát is beárulta. Ezeknek a törvényt tisztelő férfiaknak neve azonban örök titok maradt, mert ezt elárulni nem volt szabad. Kettős pecsét alatt őrizték ezeket a neveket a pénzügyigazgatóság főnöki iratárában.

A pénzügyminiszter értesülvén a dohány nyilvános árulásáról, 1867. május 29-én leírt Szeged város polgármesteréhez, melyben felhívja azt, hogy: „miután Szegeden, a város piacán dohány az országgyűlési határozások által fentartott egyedárusági szabályok dacára nyilvánosan árulatik, hivatkozva az országgyűlésnek a közjövödelmekről hozott határozatára, mely szerint a törvényhatóságok tisztviselői személyes felelet terhe alatt kötelesek az egyenes és közvetett adók behajtásához segédkezet nyújtani és a közjövödelmeket illető miniszteri rendelkezéseket végrehajtani, — minden törvényes eszköz felhasználásával akadályozza meg a dohánynak Szeged város piacán való nyilvános árusítását és eljárásáról 8 nap alatt jelentést tegyen.

Rék János polgármester a hozzá intézett pénzügyminiszteri rendeletet a közgyűlés elé terjesztette. A június 4-én megtartott közgyűlés a polgármestert és a város tanácsát utasította, hogy a dohány nyilvános árulását esetleg karhatalommal is akadályozzák meg. A polgármester azonban, mint jó diplomata, a közgyűlés határozatát aként hajtotta végre, hogy egy hirdetőmennyben figyelmeztette a közönséget a dohányárulási tilalomra, — a dohányárulás erőlyes megakadályozását azonban mellőzte és pedig kifejezetten abból az indokból: „mert a városi hatósággal csak a belügyminiszter rendelkezhetik, — a dohányárulás megakadályozása pedig a pénzügyi felügyelőség dolga.”

Nem diplomatikus észjárásra mutat a polgármester okoskodása? Miért üsse a csempész a karhatalom végrehajtására kirendelt hatósági közeget, amikor erre a célra a finánc sokkal jobb médiumnak kínálkozik.

A polgármester azonban diplomatikus észjárásával ezuttal nem ért célt, mert a pénzügyminiszter újabb és kissé erőlyesebb rendeletet folytán a szükséges rendelkezéseket később még is megtette, úgy hogy „a nagymérvű dohánycsempészeti esetek száma — mint ezt a pénzügyi felügyelő a pénzügyminiszternek jelentette — tetemesen megcsökkent”.

II.

1868. július 31-én a pénzügyi felügyelőségek megszüntek és augusztus 1-én megkezdte működését a szegedi m. kir. pénzügyigazgatóság. A pénzügyigazgatóság személyzetét az 1868. július 8-án kelt pénzügyminiszteri rendelet következőkép állapította meg: Pénzügyigazgató: Lang Ignác kir. tanácsos, pénzügyigazgató helyettes: Scultéty Sándor pénzügyi tanácsos, pénzügyi titkárok: Hőbert Béla, Vokann János, Hofstädtnér István, Néher Miksa, Tölgyessy Ferenc, Dalmay József, Kaluzsai Károly; pénzügyi fogalmazók: Buday József, Rehák Ödön, Pokorny Pál, Rüll Károly, Okolicsányi István, Koracs József, Csernyus Gyula, Sepsy Pál.

A magyar nyelvet nem értő tisztviselők Szegedről elhelyeztettek. Elhelyeztetett Reichenauer Bernát pénzügyi biztos és Dreisselt Károly fogalmazó Szíriába, Hollmann Ferenc biztos Csehországba, Rösler Ede fogalmazó Morvaországba, Locker Vilbald fogalmazó Karnioliába.

A szegedi m. kir. pénzügyigazgatóság hatásköre ebben az időben és pedig egészen 1889. augusztus 1-ig négy vármegyére terjedt ki: Csongrád, Csanád, Torontál és Bácsbodrog vármegyékre.

Az idegen tisztviselők közül legalább a magyart gyűlölő résznek eltávolítása és a magyar nyelvnek hivatalos nyelvvé avatása némi megnyugvást keltett a szegedi polgárság körében. (Ne gondolja azonban senki azt, hogy ez a változás egy csapásra magyarrá tette a közigazgatást. Hosszu idő kellett még ahhoz, míg Szegeden, de az ország más részeiben is teljesen ki küszöbölték a német nyelvet a hivatalokból. Erre mutat a pénzügyminiszteriumnak 1869. március 1-én kiadott rendelete, mely szerint „a Hon f. évi február 27-én megjelent esti lapjában gunnyal véggyitett panasz emeltetik, hogy több ügyben még mindig német szövegű nyomtatványt használ a pénzügyigazgatóság”. — Elrendeli tehát a minisztérium „ennek a viasz állapothat” azonnali megszüntetését.

A szegedi m. kir. pénzügyigazgatóság elhelyezésére 1869. május 1-től kezdve hat évre Rieger Mihálynak a Széchenyi-téren 7. sz. alatt (ma Horváth Mihály-utca) lévő egy emeletes háza (44 szoba, 4 pincszoba és 2 konyha, továbbá az egész pincehelyiség és magtár) béreltetett ki 4500 forint évi bérösszegért. Az előtt 1863. év május 1-től kezdve a kerületi pénzügyigazgatóság, illetve a pénzügyi felügyelőség a Kátainé Bokor Erzsébet házában (Könyök-utca, a mostani Kölcsey-utcaiban, a Reök-palota helyén) volt elhelyezve. Évi bér fejében 2700 forint volt kikötve. Ez a szerződés 1862. november 10-én kelt és Kátai János, valamint Mecner Károly pénzügyi tanácsos, kerületi pénzügyigazgató aláírásával van ellátva. Az aláírásokat Korpásy Menyhért Szeged város aljegyzője hitelesítette.

A piaci dohányárulási ügy szerencsés elintézése után két évig szép csendben volt egymással a városi és pénzügyi hatóság. 1869-ben azonban valami adóügy miatt ismét ellentét keletkezett. Ez év december 10-én ugyan is Lang Ignác pénzügyigazgató jelentette a pénzügyminiszteriumnak, hogy Szeged város adóhivatala az adóvégrehajtás során lefoglalt elárverelendő zálogtárgyak elhelyezésére nem hajlandó megfelelő raktárt rendelkezésre bocsátani, sőt a végrehajtási költségek beszedését is legtagadta. Ennek a törvényellenes eljárásnak megszüntetését kéri. A pénzügyminiszterium erre a jelentésre 1870. január 1-én válaszolt. Rosszalja a pénzügyigazgatóság eljárását, hogy ahelyett hogy a városi adóhivatal törvényellenes eljárásáért a városi tanácsnál, mint a városi adóhivatal felettes hatóságánál keresett volna orvoslást, a pénzügyminiszteriumot zaklatja s onnan kér rendelkezést. Ennek a rendeletnek vétele után a pénzügyigazgatóság a tanácshoz fordult s a tanács elrendelte, hogy „nem kötelességből — mert ezt el nem ismeri — hanem tisztán csak sziveségből, miután a kis kaszárnya épületben üres helyiségek vannak, hajlandó a zálogtárgyak beraktározására

„A Modiano-Clubspecialité”

sodorni való szivarkapapírnak ára ma 30 fillér.

1 könyvecskében 60 lap van.

Minden könyvecskén rajta van a védjegy

A védjegy.

és a gyáros aláírása

Modiano